

NEWSLETTER 2/2020

Koronavirus – právní příručka první pomoci

V souvislosti s výskytem pandemie koronaviru vláda České republiky vyhlásila od 12. března 2020 nouzový stav na dobu 30 dnů a přijala opatření, která mají dopad nejen na občany, ale i na podnikatele. Připravili jsme pro Vás základní souhrn nejdůležitějších opatření a souvisejících právních aspektů.

I. Omezení či uzavření provozoven

- Vláda České republiky zakázala maloobchodní prodej a prodej služeb v provozovnách, a to s určitými výjimkami, jejichž seznam naleznete **[zde](#)**. Ve stejném období platí také zákaz přítomnosti veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb a zákaz poskytování ubytovacích služeb (s určitými výjimkami).
- Vláda taktéž doporučuje všem provozovatelům maloobchodních prodejen pravidelnou dezinfekci v místě prodeje (kliky, madla, nákupní košíky).
- Podnikáte-li v provozech, jichž se omezení týkající, neváhejte se na nás obrátit ohledně nastavení podmínek výkonu podnikatelské činnosti tak, aby vyhovoval Vládou schváleným opatřením.

II. Porušení smluvní povinnosti, změna okolností a vyšší moc

- Pokud se přijatá opatření přímo dotýkají Vašeho podnikání nebo jste dotčeni nepřímo v návaznosti na omezení či zastavení výroby či provozu Vašich smluvních partnerů – dodavatelů / odběratelů, můžete se dostat do situace, kdy nebudete schopni dostát řádně a včas svým smluvním povinnostem. Prodlení v plnění či vady v plnění jsou porušením smlouvy, jejímž důsledkem mohou být smluvně sjednané či zákonné sankce, a to včetně možnosti ukončení smlouvy odstoupením či výpovědí. Řešíte-li případné důsledky vyplývající z porušení smluvní povinnosti (sankce, ukončení smlouvy, náhrada újmy) doporučujeme nejprve prověřit Vaši současnou smluvní dokumentaci. Věnujte pozornost ustanovením aplikovatelným na danou situaci, a to zejména ustanovení o tzv. „**vyšší moci**“, která bývají do smluv vtělena.
- Při absenci výslovného smluvního ujednání se lze dovolat ustanovení § 2913 odst. 2 občanského zákoníku, které stanoví:
„Povinnosti k náhradě [újmy] se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli...“.

- Pro uplatnění případu vyšší moci musí být splněny všechny shora uvedené podmínky. V této souvislosti je nezbytné posoudit zejména to, zda se jedná o nepřekonatelnou překážku, tzn., zda jde o natolik zásadní překážku, že z objektivního hlediska ji nelze ani při vynaložení veškerého rozumného úsilí odstranit (tj. úsilí, nákladů a opatření, které lze na smluvní straně požadovat a jejichž vynaložení není v jasném nepoměru k chráněnému zájmu)
- Jak uvedeno výše, smlouvy však mohou obsahovat ustanovení zpřesňující, případně zcela odlišná, i eventuálně aplikaci ust. § 2913, odst. 2 OZ zcela vyloučit
- V případě vzniku překážek způsobených vyšší mocí (okolnostmi vylučujícími odpovědnost) je vhodné o tom smluvní stran bezodkladně informovat a navrhnout opatření, které lze případně přijmout.
- Doporučujeme dále prověřit zda, a jakým způsobem Vaše smluvní dokumentace upravuje **riziko změny okolností** (§ 1764 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), dle kterého, dojde-li k podstatné změně okolností, která založí zvláště hrubý nepoměr znevýhodněním jedné ze stran, pak je obecně možno domáhat se obnovení jednání o smlouvě, případně při neúspěchu jednání se obrátit na soud.
- Vzniklá omezení dopadají ve větší či menší míře na většinu podnikatelských subjektů, doporučujeme navázat komunikaci s Vašimi partnery a snažit se naleznout kompromis přijatelný pro všechny strany.

III. Zaměstnanci a zaměstnavatelé

- Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo k nastalé situaci stanovisko, v němž uvádí, že pokud v důsledku vyhlášení nouzového stavu a přijatých mimořádných krizových opatření v souvislosti s šířením epidemie koronaviru dojde u zaměstnavatele k situaci, že nebude moci svým zaměstnancům přidělovat práci, bude se jednat o **tzv. jiné překážky v práci na straně zaměstnavatele podle § 208 zákoníku práce** a zaměstnancům bude po dobu jejich trvání příslušet náhrada mzdy ve výši 100% jejich průměrného výdělku. Ministerstvo práce a sociálních věcí přitom zaměstnavatele nabádá, aby, pokud je to možné, zaměstnancům nadále přidělovali práci, případně se se zaměstnanci dohodli na dočasné změně sjednaného druhu práce či na změně rozvrhu pracovní doby apod.
- Zákoník práce však kromě tzv. jiných překážek na straně zaměstnavatele podle § 208 zákoníku práce, kdy nedochází ke krácení mezd, upravuje i speciální případ těchto tzv. jiných překážek v práci na straně zaměstnavatele, a to tzv. částečnou nezaměstnanost, při níž je snížení náhrady mezd za splnění zákonných, níže uvedených, podmínek možné.
- Tzv. **částečná nezaměstnanost podle § 209 zákoníku práce** nastává v situaci, kdy zaměstnavatel nemůže přidělovat svým zaměstnancům práci v rozsahu týdenní pra-

covní doby, a to z **důvodu dočasného omezení odbytu jeho výrobků nebo omezení poptávky po jím poskytovaných službách**. V této situaci je zaměstnavatel oprávněn po dohodě s odborovými organizacemi, působí-li u něj, jinak jednostranně **vnitřním předpisem**, omezit výši náhrady mzdy, a to **až na 60% průměrného výdělku**.

- Vznikne-li u zaměstnavatele tzv. částečná nezaměstnanost, je zaměstnavatel dále oprávněn požádat příslušný Úřad práce o poskytnutí **příspěvku v době částečné nezaměstnanosti**. Jednou z podmínek pro poskytnutí tohoto příspěvku je uzavření dohody mezi Úřadem práce a zaměstnavatelem, v níž se zaměstnavatel zaváže, že bude poskytovat zaměstnancům náhradu mzdy nejméně ve výši 70% průměrného výdělku a že po dobu sjednanou pro poskytování příspěvku s dotčeným zaměstnancem nerozváže pracovní poměr z organizačních důvodů, včetně tzv. nadbytečnosti. Dohodu je ovšem možné uzavřít jen po jejím **předchozím schválení vládou**.
- Výše příspěvku pak činí 20% průměrného výdělku zaměstnance, nejvýše však 0,125násobek průměrné mzdy v národním hospodářství za 1. až 3. čtvrtletí předchozího kalendářního roku, a může být poskytován pouze v době trvání překážky v práci, nejdéle po dobu 6 měsíců s možností jednoho opakování o stejnou dobu.
- Jsme toho názoru, že u mnoha zaměstnavatelů nastane v důsledku přijatých krizových opatření právě situace odpovídající tzv. částečné nezaměstnanosti a že by zaměstnavatelé měli mít možnost postupovat podle ustanovení § 209 zákoníku práce, nikoliv

podle § 208 zákoníku práce, jak aktuálně uvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí. Nicméně, situace se velmi rychle vyvíjí a je možné že dotčené ministerstvo či Vláda ČR k této problematice zaujme v nejbližší době jiný postoj. Proto je nezbytné další vývoj bedlivě sledovat.

- Dále zaměstnavatelům doporučujeme, pokud tak již neučinili, aby své zaměstnance řádně poučili o **zvýšených preventivních hygienických opatřeních**, která je nutno na pracovišti přijmout, zejména se jedná o omezení fyzického kontaktu, dodržování pravidelné hygieny rukou, zakrytí dýchacích cest rouškou či jinou pokrývkou při komunikaci s ostatními zaměstnanci.
- Zaměstnavatel má obecnou povinnost zajistit zaměstnancům bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí, jsou-li tedy zaměstnanci na pracovišti, zaměstnavatel má povinnost minimalizovat rizika pro zdraví svých zaměstnanců. Ochranné prostředky by tak v této souvislosti měl svým zaměstnancům zajistit zaměstnavatel za účelem prevence.
- Zaměstnavatel se také může se zaměstnancem dohodnout i na dočasné práci z domova, **tzv. home office** (samozřejmě pokud je to možné, např. u zaměstnanců v administrativě). Musí se však jednat o dohodu (dočasná změna místa výkonu práce). Práci z domova není zaměstnavatel oprávněn zaměstnanci nařídit.

- Zaměstnavatel rovněž může zaměstnanci nařídit **čerpání dovolené**. Nicméně, obecně platí, že dobu čerpání dovolené je zaměstnavatel povinen oznámit zaměstnanci písemně alespoň 14 dní předem, pokud se nedohodne se zaměstnancem na kratší dobu (§ 217 odst. 1 zákoníku práce). To znamená, že na bezprostředním nástupu na dovolenou se musí zaměstnavatel se zaměstnancem dohodnout.

IV. Daňové a finanční aspekty

- Ministerstvo financí přijalo rozhodnutí č.j. MF 7108/2020/3901-2, kterým mj. promíjí pokutu za opožděné podání přiznání k dani z příjmů právnických i fyzických osob, zároveň promíjí pokutu za opožděné podání vyúčtování srážkové daně, a to až do 1.7.2020.
- Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. bude v rámci úvěrového programu COVID poskytovat bezúročné úvěry pro malé a střední podnikatele (do 250 zaměstnanců), ve výši 500 tis. Kč až 15 mil. Kč, a to zejména pro pokrytí provozních nákladů.
- Vláda ČR dále rozpracovává programy podpory podnikatelů, ve kterých by mohl být až bilion korun českých, tento program však zatím není oficiálně schválen.
- Odklad splátek a platby úroků doporučujeme konzultovat přímo s Vaším poskytovatelem úvěru.

- Česká národní banka snížila dvoutýdenní repo sazbu na 1,75%, a to od 17.3.2020.

V. Omezení volného pohybu a cestování

- Do dne 24.3.2020 6:00 platí omezení volného pohybu osob na celém území České republiky, a s řadou výjimek, mezi které jsou zařazeny cesty do zaměstnání a k výkonu podnikatelské nebo obdobné činnosti.
- Od 19.3.2020 platí pro všechny osoby zákaz pohybu mimo své bydliště bez roušky či jiného zakrytí dýchacích cest.
- Českým občanům je zakázáno cestovat za hranice. Cizincům je zakázáno vstoupit na území České republiky. Je pozastavena mezinárodní autobusová, železniční a lodní doprava. Výjimku vycestovat za hranice mají pouze řidiči kamionů, vozidel do 3,5t, řidiči autobusů nebo osoby, kteří dojíždějí za prací do vzdálenosti 100 km od státní hranice. Je zavedena hraniční kontrola na některých hraničních přechodech. Nákladní doprava do zahraničí je i nadále možná, ale při přejezdu hranic by řidiči měli vybaveni veškerou potřebnou dokumentací, která prokáže jejich oprávnění hranici překročit (nákladní list, pracovní smlouvy, karta řidiče).

VI. Kompenzace od státu – krizový zákon

- § 36 zákona č. 240/2000 Sb., krizový zákon zakotvuje možnost domáhat se náhrady škody po státu, která vznikla v příčinné souvislosti s krizovým opatřením. S ohledem na stávající situaci však nelze toto ustanovení aplikovat bez dalšího, případnou náhradu škody uplatněnou po státu bude vždy posuzovat soud, přičemž nelze v současné chvíli vyvodit konkrétní závěry, zda by tento postup mohl být úspěšný. I nadále je tedy vhodné najít řešení nejprve s Vašimi smluvními partnery. Současně však doporučujeme, abyste průběžně zaznamenávali veškeré vzniklé škody, které Vám v důsledku těchto opatření přímo vznikají pro případné budoucí uplatnění vůči státu.

Výše uvedené informace jsou aktuální k datu 19.3.2020, vezměte prosím na vědomí, že s ohledem na rychlý vývoj situace je možné, že budou některá omezení rozšířena či jinak upravena. Pro bližší informace se neváhejte obrátit na některého z našich advokátů.

Za AKVK:

Editor: JUDr. Magda Stárková, advokát, e-mail: starkova@akvk.cz

Hlavním cílem Newsletterů je poskytnout základní informace k danému tématu a nelze je považovat za vyčerpávající odborný návod. Obsah této publikace slouží pouze k základní orientaci a nevychází ze specifických okolností jednotlivého případu či individuálních potřeb klienta. Před každým právním jednáním v konkrétním případě doporučujeme si vyžádat odbornou právní pomoc, kterou Vám rádi na základě Vaší žádosti poskytneme.